

589.

Na osnovu člana 10 stav 3 Zakona o sredstvima za zaštitu bilja („Službeni list CG”, br. 51/08 i 18/14), Ministarstvo poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede uz saglasnost Ministarstva zdravlja, donijelo je

PROGRAM MONITORINGA ODRŽIVE UPOTREBE PESTICIDA NA GAZDINSTVIMA ZA 2024. GODINU*

Programom monitoringa održive upotrebe pesticida na gazdinstvima (u daljem tekstu: Program) određuju se vršioc, broj objekata i kontrolne liste za poljoprivredna gazdinstva na kojima se upotrebljavaju i skladište pesticidi.

Program podražava realizaciju **Nacionalnog plana za održivu upotrebu sredstava za zaštitu bilja za period od 2021. do 2026. godine** („Službeni list CG”, broj 115/21) i to **realizaciju Cilja 5.3.8 Program monitoringa održive upotrebe pesticida na gazdinstvima.**

Cilj Programa je provjera uslova objekata za skladištenje sredstava za zaštitu bilja na poljoprivrednim gazdinstvima.

U Crnoj Gori do 2024. godine registrovana su **4016** poljoprivrednih proizvođača hrane biljnog porijekla na nivou primarne proizvodnje.

Bezbjednost korisnika sredstava za zaštitu bilja (poljoprivrednih proizvođača i njihovih radnika) važan su dio održive i pravilne upotrebe pesticida kroz primjenu preventivnih mjera zaštite i pravilno rukovanje. Korisnici često ne poštuju bezbjedonosne, zaštitne i higijenske mjere, naročito kada je u pitanju skladištenje sredstava za zaštitu bilja. Pravilno skladištenje, pravilna primjena i rukovanje pesticidima je osnova bezbjednosti.

Programom su određeni prioriteti u skladu sa analizom rizika, na osnovu veličine poljoprivrednih površina, dosadašnjih dokaza o utvrđenim nepravilnostima sa ciljem utvrđivanja stanja u objektima u kojima se skladište pesticidi.

Svaka promjena uslova u objektima za skladištenje u odnosu na propisane uslove treba da bude evidentirana i otklonjena jer može dovesti do promjena u samom pesticidu što može direktno uticati na njihovu efikasnost, ali imati uticaj i na zdravlje ljudi, bilja (fitotoksičnost) i životnu sredinu.

Program ima za cilj utvrđivanje nepravilnosti radi njihovog otklanjanja i sprovođenja pravovremenih aktivnosti u cilju otklanjanja potencijalne opasnosti za ljude, bilje, životinje ili životnu sredinu.

Programom se obuhvataju objekti za skladištenje kod primarnih proizvođača sa najvećom površinom pod proizvodnjom, kao i oni koji hranu plasiraju na tržište kako bi se stvorila jasnija slika o održavanju propisanih uslova u skladu sa Nacionalnim planom za održivu upotrebu pesticida.

Pri izboru objekata za monitoring uzimaju se u obzir slijedeći faktori: veličina poljoprivredne proizvodnje, zastupljenost na tržištu, kao i podaci o neusaglašenostima iz prethodnih perioda.

Skladištenje sredstava za zaštitu bilja na poljoprivrednom gazdinstvu je od izuzetne važnosti radi sprječavanja kontaminacije i samog korisnika pesticida ali i za zaštitu životne sredine.

Skladište za sredstva za zaštitu bilja treba da se koristi samo za tu svrhu i da kapacitetima odgovara veličini proizvodnje, treba da je fizički odvojeno od hrane, hrane za životinje i drugih osjetljivih proizvoda koji se mogu kontaminirati direktnim ili indirektnim putem.

Skladište mora biti udaljeno bar 20 metara od vodotoka i nikako ne smije biti pod nagibom niti na mjestu koje može biti poplavljeno.

Materijali koji se koriste za izgradnju skladišta moraju biti čvrsti, otporni na vatru i da se lako čiste (beton, cigla i kamen se preporučuju). Pod skladišta mora biti nepromočiv. Krov treba da je izrađen od nezapaljivog materijala i mora da obezbijedi dovoljnu toplotnu izolaciju kako bi se

spriječio uticaj ekstremnih temperatura. Ovaj aspekt, u kombinaciji sa efikasnom ventilacijom, obično putem otvora u gornjem i donjem dijelu zidova, obezbjeđuje adekvatnu ventilaciju unutar skladišta. Osvijetljenost treba da bude dovoljna da se etikete mogu pročitati bez dodatnog napora, a police treba da budu od nezapaljivog, neupijajućeg i perivog materijala. Sredstva za zaštitu bilja treba da se čuvaju na takav način da se očuva kvalitet sredstava za zaštitu bilja i bezbjednost radnika koji imaju pristup.

Sredstva za zaštitu bilja treba čuvati isključivo u originalnom pakovanju i ne smiju se prepakovati u drugu ambalažu koja bi mogla da dovede u zabludu potencijalnog korisnika, nakon otvaranja ambalaže u slučaju kada preostane dio preparata, ambalažu je potrebno ponovo adekvatno zatvoriti (prilagođeno vrsti ambalaže) kako bi se onemogućilo prosipanje, isparavanje i ostali vidovi moguće kontaminacije. Pesticidi treba da su složeni na način da se lako identifikuju i da budu grupisani prema namjeni.

Količina sredstva za zaštitu bilja koja se skladišti treba da je procijenjena u skladu sa potrebama za zaštitu bilja na tom gazdinstvu i treba ih koristiti u skladu sa pravilom: „Prvi kupljeni preparat se i prvi koristi“.

Čvrste formulacije čuvaju se na policama iznad tečnih formulacija radi izbjegavanja prolivanja tečnosti u slučaju curenja na čvrste formulacije.

	<p>U skladištu treba da se nalaze i svi mjerni instrumenti za sredstva za zaštitu bilja (menzure, pipete, vage i slično) koji treba da su čisti.</p> <p>Skladišta treba da su opremljena sa kontejnerom za odlaganje prazne ambalaže u skladu sa propisanim uputstvima radi obezbjeđivanja neškodljivog sakupljanja i odlaganja ovog otpada.</p> <p>Ako na gazdinstvu postoji sjeme tretirano sredstvima za zaštitu bilja, ono se može skladištiti do sadnje u istom skladištu, kako ne bi došlo u kontakt sa životinjama.</p> <p>Pristup sredstvima za zaštitu bilja treba da je ograničen na lica koja su obučena za rukovanje sa pesticidima odnosno lica koja imaju položen specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja.</p> <p>Oznake upozorenja treba postaviti na samom ulazu u skladište, vrata ormara i slično. Oznake treba da ukazu da se u skladištima nalaze sredstva za zaštitu bilja.</p> <p>Oznake upozorenja treba da ukazuju na sljedeće: “zabranjen pristup”, “ne izlagati otvorenom plamenu”“zabranjeno pušenje“.</p> <p>Takođe, neophodno je zaštititi i ventilacione otvore.</p> <p>U skladištu ne smije postojati potencijalni izvor požara, a električne instalacije treba da budu redovno održavane.</p> <p>Radnici koji imaju pristup treba da razumiju zdravstvena i bezbjednosna pravila koja se moraju poštovati.</p>
--	--

Uprava štampa oznake upozorenje koje inspektori distribuiraju gazdinstvima koje kontrolišu.

Higijena i korišćenje lične zaštitne opreme su od suštinskog značaja za sve koji potencijalno dolaze u kontakt sa sredstvima za zaštitu bilja. Lična zaštitna oprema i kupatila ne smiju biti u istoj prostoriji gdje je i skladište sredstava za zaštitu bilja.

Lična zaštitna oprema se čuva u ormarićima.

U skladištu treba da postoji i oprema u slučaju prosipanja sredstva za zaštitu bilja: pijesak, jake plastične kese, kante, četka, a preporučuje se i postavljanje protivpožarnog aparata.

Ako dođe do prosipanja sredstva za zaštitu bilja potrebno je:

- zaustaviti dalje curenje;
- provjetriti prostoriju;
- očistiti prosuti proizvod i skladište ili ako je potrebno (naročito tečne formulacije), nasuti inertnim materijalom (npr. pijesak) i sakupiti prosuti proizvod;
- ove materijale sakupiti u plastične čvrste vreće i ukloniti na propisan način

Monitoring vrše fitosanitarni inspektori uz korišćenje kontrolnih lista i u skladu sa godišnjim Planom službenih kontrola.

R.br.	Opis	Broj pregleda na gazdinstvima
1.	realizacija Programa monitoringa održive upotrebe pesticida na gazdinstvima.	minimum 300

Prilikom monitoringa fitosanitarni inspektor popunjava kontrolne liste date u Prilogu koji čini sastavni dio ovog Programa i koje služe za dalje praćenje stanja u objektima i praćenje sprovođenja naloženih mjera.

Fitosanitarni inspektor kontrolnu listu dostavlja i organu uprave nadležnom za fitosanitarne poslove - Odsjek za sredstva za zaštitu bilja.

Ovaj program objaviće se u “Službenom listu Crne Gore”.

*U ovaj Program prenešene su odredbe vezane za skladištenje član 13 Direktive Evropskog Parlamenta i Savjeta 2009/128/EC od 21. oktobra 2009 o uspostavljanju akcije Zajednice za dostizanje održive upotrebe pesticida

Broj: 04-313/24-3347/1

Podgorica, 16. aprila 2024. godine

Ministar,
Vladimir Joković, s.r.

	Crna Gora Uprava za bezbjednost hrane, veterinu i fitosanitarne poslove Fitosanitarna inspekcija	Adresa: Serdara Jola Piletića br.26, 81000 Podgorica, Crna Gora tel: +382 20 201 945 fax: +382 20 201 946 www.ubh.gov.me			
1. OPŠTI DIO (korisnici pesticida¹)					
Zakon o sredstvima za zaštitu bilja (Službeni list CG, br. 51/2008, 40/2011 i 18/2014)					
Tip kontrole:		Korisnici pesticida:			
vizuelna ☐	dokumentaciona ☐	do 0,1 ha ☐	od 0,1 do 1 ha ☐	preko 1ha ☐	
Broj predmeta:		Naziv/ime i prezime i adresa:			
Datum:		Naziv/ima i prezime i adresa objekta:			
Pregledu prisutna stranka ² (ime i prezime):					
2. SPECIJALISTIČKI KURS ZA SREDSTVA ZA ZAŠTITU BILJA					
2.1 Lice ima završen specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja (nabavku, smještaj, čuvanje i upotrebu SZB)				Da ☐	Ne ☐
2.2 Ime i prezime obučenog lica:					
2.3 Da li je stručno lice u momentu kontrole prisutno u objektu?				Da ☐	Ne ☐
2.4 Ako je lice završilo specijalistički kurs za sredstva za zaštitu bilja upisati broj legitimacije:					
*Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 2.1 do 2.4 negativni fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspeksijskom nadzoru ³ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.					
3. PODACI OD ZNAČAJA ZA STATUS					
3.1 Da li je korisnik pesticida registrovan u odgovarajuće registre?				Da ☐	Ne ☐
3.2 Ako je registrovan od strane Uprave upisati broj rješenja:					
* Ukoliko se radi o proizvođaču hrane biljnog porijekla koji nije upisan u registar u skladu sa Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja i Zakonom o zdravstvenoj zaštiti bilja ili drugim zakonima te ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 3.1 do 3.2 negativni fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspeksijskom nadzoru radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora.					
Uslovi u za evidenciju i skladištenje sredstava za zaštitu bilja					
4. OPIS KONTROLE I SMJERNICE		Provjera usklađenosti (popuniti odgovarajuće polje)			
		DA (pisati 1 bod)	NE (pisati 0 bodova)	n/p	Ukupno bodova
Kontrolisano lice					
1. lice posjeduju legitimaciju					
2. lice vodi evidenciju o upotrebi sredstava za zaštitu bilja					
Skladišta					
3. pesticidi odvojeni od drugih proizvoda					
4. police za odlaganje pesticida od nezapaljivog, neupijajućeg i perivog materijala.					
5. pesticidi odvojeni od lične zaštitne opreme;					
6. pesticidi registrovani u Crnoj Gori;					
7. pesticidi se čuvaju u originalnom pakovanju;					
8. nakon otvaranja ambalaže kada preostane dio pesticida, ambalažu je ponovo adekvatno zatvorena (prilagođeno vrsti ambalaže) kako bi se onemogućilo prosipanje, isparavanje i ostali					

¹ Korisnik: privredno društvo, odnosno drugo pravno lice, preduzetnik ili fizičko lice;

² Odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica, preduzetnik ili fizičko lice;

³ Zakon o inspeksijskom nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.

vidovi moguće kontaminacije;					
9. u skladištu postoji i oprema u slučaju prosipanja pesticida: pijesak, jake plastične kese, kante, četka, a preporučuje se i postavljanje protivpožarnog aparata;					
10. pesticidi su složeni na način da se lako identifikuju i grupisana su prema namjeni;					
11. čvrste formulacije pesticida čuvaju se na policama iznad tečnih formulacija radi izbjegavanja prolivanja tečnosti u slučaju curenja na čvrste formulacije;					
12. u skladištu se nalaze čisti mjerni instrumenti (menzure, pipete, vage i slično);					
13. skladište je opremljeno sa kontejnerom/kantom za odlaganje prazne ambalaže;					
14. lična zaštitna oprema se čuva u ormarićima/adekvatnom zaštićenom prostoru;					
15. skladište je izgrađeno od čvrstih materijala; <i>(Materijali koji se koriste za izgradnju skladišta moraju biti čvrsti, otporni na vatru i da se lako čiste: beton, cigla i kamen se preporučuju);</i>					
16. pod skladišta je nepromočiv;					
17. krov skladišta je izrađen od nezapaljivog materijala;					
18. krov skladišta obezbijeduje dovoljnu toplotnu izolaciju kako bi se spriječio uticaj ekstremnih temperatura (materijali za izolaciju);					
19. skladište je zaključano;					
20. skladišta je zaštićeno od ekstremno visokih temperatura (vrste izolacija);					
21. oznake upozorenja postavljene na samom ulazu u skladište, vrata ormara i slično. <i>Oznake treba da ukažu da se u skladištima nalaze sredstva za zaštitu bilja. Oznake upozorenja treba da ukazuju na sljedeće: "zabranjen pristup", "ne izlagati otvorenom plamenu" "zabranjeno pušenje".</i>					
22. ventilacija je dovoljna da bi se obezbijedilo cirkulisanje vazduha; <i>(ventilacija, obično putem otvora u gornjem i donjem dijelu zidova, obezbijeduje adekvatnu ventilaciju unutar skladišta)</i>					
23. ventilacioni otvori zaštićeni mrežama					
24. skladište je dovoljno osvijetljeno <i>(Osvijetljenost treba da bude dovoljna da se etikete mogu pročitati bez dodatnog napora)</i>					
25. police su od nezapaljivog, neupijajućeg i lako perivog materijala npr. metal;					
26. u skladištu se nalazi oprema neophodna u slučaju prosipanja;					
27. procedura i telefonski brojevi za hitne slučajeve i kutija za prvu pomoć;					
28. skladište je udaljeno najmanje 20 metara od vodotoka;					
29. skladište je na terenu bez nagiba prema vodotoku;					
30. skladište nije na mjestu koje može biti poplavljeno;					
Ukupan broj bodova:					
<p>*Pri prvoj posjeti gazdinstvu u skladu sa načelom preventivnosti bilo bi opravdano imati sljedeći pristup: Ako je odgovor na pojedinačna pitanja od 4.1 do 4.14 negativan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 15 stav 1 tačka 1 Zakona o inspekcijском nadzoru⁴ radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora: 1) ukaže na utvrđene nepravilnosti i odredi rok za njihovo otklanjanje; Mjera traje dok se ne otklone nepravilnosti, odnosno dok traju okolnosti zbog kojih su izrečene. Inspektor može preduzeti, istovremeno, i više upravnih mjera ili radnji kada to nalaže javni interes ili svrha i cilj nadzora. **Ako je izvedeni procenat rizika za pojedinačni objekat po procjeni kritičan fitosanitarni inspektor postupa u skladu sa članom 16 stav 1 tačka 8 Zakona o inspekcijском nadzoru radi otklanjanja utvrđenih nepravilnosti, inspektor je ovlašćen i obavezan da subjektu nadzora 8) zabrani proizvodnju, upotrebu ili promet robe ili pružanje usluga;</p>					
Komentari i napomene					

⁴ Zakon o inspekcijском nadzoru "Službeni list RCG", br. 39/2003 i "Službenom listu CG", br. 76/2009, 57/2011, 18/2014, 11/2015 i 52/2016.

Ime i prezime prisutne stranke⁵	Fitosanitarni inspektor

Kriterijumi za određivanje stepena rizika:

Redni broj	Stepen rizika	Broj bodova u procentima
1.	neznatan	91 do 100
2.	nizak	81 do 90
3.	srednji	71 do 80
4.	visok	61 do 70
5.	kritičan	60 i manje

⁵ odgovorno licu u pravnom licu ili lice sa ovlašćenjima odgovornog lica